

Dr. TIHOMIR RADIĆ

Izvanredni profesor na Ekonomskom fakultetu Split

INDIKATIV TRŽIŠNE GESTURE

UDK 330.31

Pregledni rad

Primljeno: 30. rujna 1995.

Sažetak

Shvaćanje tržišne gesture kao novog smisla i smjera reprodukcijskog progressa društva u duhu marketinga, otvara pitanje njezinog nomološkog prospekta.

Riječ je o istraživanju relevantnih zakonitosti koje generiraju tržišnu gesturu kao cjelovit splet veza i odnosa proizvodnje s potrošnjom na način da se optimalno zadovoljavaju potrebe i želje potrošača što se tržišno manifestiraju u potražnji.

Istraživanje rezultira spoznajom da je tržišna gestura složen ishod trojakah zakonitosti.

Regulacijski imperativ je izvorni zakon radnog objektiviranja potreba što rezultira konkretnu potrebnost kao opći smisao proizvoda ili usluge iz poduzetne proizvodnje za preuzetnu potrošnju.

Potrebnost je ujedno i izvodna veličina normativnog kondicioanala u funkciji prometovanja dobra kao vlasničkih vrijednosti koje u robi i novcu imaju dvojako opozitni oblik.

Konačno, dijalektički indikativ uzajamno spreže procese izvođenja vrijednosti iz potrebnosti i prometovanja potrebnosti kroz vrijednosti. Znači da dijalektički indikativ ne predstavlja tek dodirnu točku dvojakah zakona nego je živa rezultanta interferentnih zakonitosti tržišne gesture kao generativnog ishoda svih društvenih odnosa u reprodukciji.

Ključne riječi: *regulacijski imperativ, normativni kondicional, dijalektički indikativ, socijativno tržište, instrumentalno tržište, ishod nulte razlike potrebnosti, beskonačno ponavljanje vrijednosti.*

1. PRISTUP

Tržišna je reprodukcija bitna strana ljudske društvenosti koja argumentira izreku drevnog grčkog filozofa da sve teče. Tržištem neprestano promiču dobra kao rezultati smišljenog i svrhovitog rada u cilju zadovoljavanja potreba i želja, htijenja i očekivanja.

No, različito od rijeke koja uvijek hita od izvora do ušća, tržište je vrtložna površina dvosmjernih struja. Površinsku razinu tržišnog obzora sijeku tokovi robe iz proizvodnje u potrošnju i, u suprotnom smjeru, tokovi novca iz potrošnje u proizvodnju.

Ako se bilo koje dobro promatra kao zahtijevna potrebnost proizvodnog zadovoljavanja potrošnje, onda se roba javlja kao vrijednosni izraz konkretne potrebnosti a novac objektivira vrijednosnu mjeru dobra kao zahtjevnosti.

Međuzavisni subjekti tržišne reprodukcije prometuju potrebnost iz proizvodnje u zahtjevnost potrošnje na način da se roba prodaje za novac i novcem kupuje roba. To zapravo znači da se svako dobro kao konkretna zahtijevna potrebnost tržišno promiče preko dvaju virova vrijednosti.

Izvođenje dvojakih struja vrijednosti iz iste potrebnosti istodobno je i odnos podvođenja konkretne potrebnosti pod apstrakciju dvojakih struja vrijednosti što cjelovito formira gesturu učinka u nultoj razlici.

Gestura se pregledno može izraziti, prema općem zapisu: $R^-(Q)N^+$ o $N^-(Q)R^+ = 0$. Sklop $R^-(Q)N^+$ simbolizira akt prodaje, a sklop $N^-(Q)R^+$ simbolizira akt kupnje. Elementi oba sklopa su isti zbog toga što se zahtijevna potrebnost, kao određeno konkretno dobro (Q), kreće iz proizvodnje u potrošnju, R^- simbolizira prodajni izlaz iz proizvodnje a R^+ kupovni ulaz u potrošnju, i također, N^- je novčani izlaz iz kupovne potrošnje a N^+ znači novčani ulaz u prodajnu proizvodnju. Znak "0" izražava pak sve relevantne operacije zbiljskog događanja tržišne gesture u cilju objektiviranja učinka nulte razlike tako da je: $R^-(Q)N^+ - N^-(Q)R^+ = 0$.

Ako se tržišna gestura, kao perfektna interakcija relevantnih čimbenika prodaje i kupnje, promatra u svom svakodnevnom i evidentnom događanju, onda se istodobno javlja i kao beskonačno ponavljanje nultog ishoda.

Drugim riječima, svaka pojedinačna prodaja i njoj sukladna kupnja beskonačno se ponavljaju kao ono što tržišna gestura doista i u svakom slučaju jest a u svakom konkretnom slučaju i neprestano ishod je jednak nuli.

Promatra se dakle indikativ tržišne gesture, prema općem shvaćanju indikativa kao onog što se stvarno događa ili se izriče kao zbiljsko događanje.

Dosljedno svemu rečenome, čini se osnovanom postavka da je indikativ tržišne gesture ishod nultog stanja u beskonačnom ponavljanju potrebne reprodukcije rada koja vrijednosno pretače prodaju u potrebe i kupnju u rad.

Na drugoj, pak, strani dominira shvaćanje da ne postoji perfektno tržište odnosno da tržišna regulacija rada svrhovitog potrebama nije perfektna.

Razmatranje suprotstavljenih shvaćanja uvjetuje i istraživački pristup ovom pitanju. Istraživanje polazi od stava da indikativ tržišne gesteure objektivira dvojaku zakonitost odnosa između ljudi u proizvodnji, razmjeni, raspodjeli i potrošnji. Jedna se zakonitost zbiva kao regulacijski imperativ konkretnog trebanja potrebnosti u svezi radnog zadovoljavanja potreba. Druga je, pak, zakonitost ona koja se ozbiljuje kroz normativni kondicional apstraktnog htijenja vrijednosti.

2. NULLI ISHOD POTREBNOSTI

Shvaćanje da je potrebnost bilo koja predmetnost u korelaciji radnog zadovoljavanja potreba pregledno se može iskazati u komunikacijskoj ovisnosti $p(Q)p'$ tako da je: p = radna poduzetnost, Q = objektna potrebnost i p' = potrebna preuzetnost.

Solucije regulacijskog imperativa (slika 1) formiraju četiri komunikacijske figure od kojih je samo jedna objektivni temelj za nulli ishod potrebnosti.

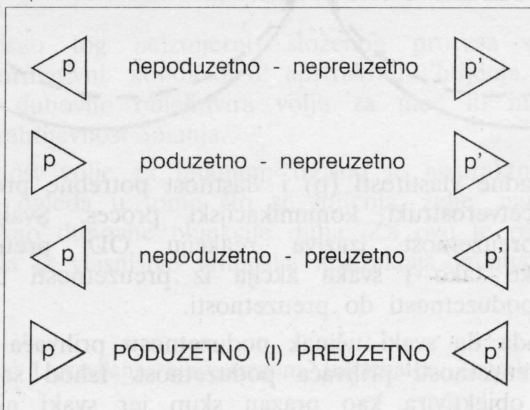
Prva figura predočava nepoduzetnu nepreuzetnost i pokazuje da subjekti nisu u bilo kakvoj interakciji.

Druga figura predočava poduzetnu nepreuzetnost i pokazuje da poduzetni subjekt rada ne zasniva komunikaciju sa subjektom interferentnih potreba.

Treća je figura obrnuta slika prethodne. Ovdje preuzetni subjekt potreba nije u komunikaciji s priželjkivanim subjektom rada.

Jedino je dakle četvrta figura potpuna komunikacijska veza između faktora poduzetnog rada i čimbenika preuzetnih potreba.

Slika 1 / SOLUCIJE REGULACIJSKOG IMPERATIVA

Smisao četvrte figure najopćenitije se može izraziti kao poduzetni ishod preuzetnosti i znači konkretno ozbiljavanje gesture između faktora u interakciji.

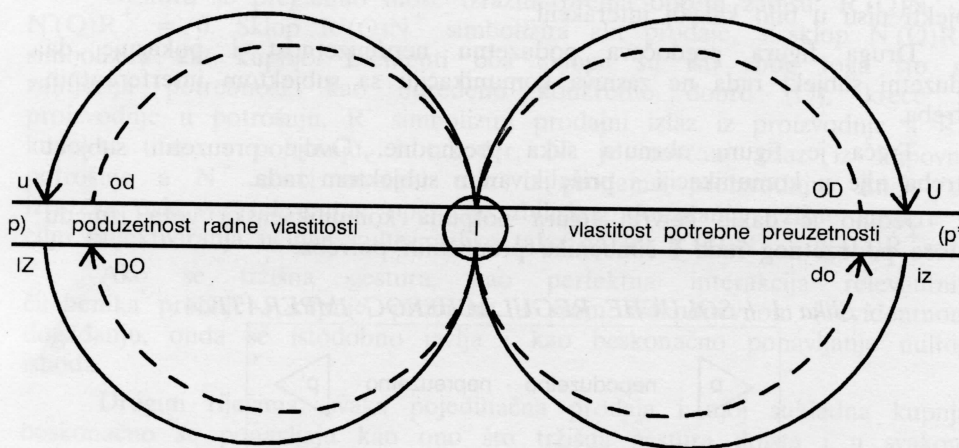
Riječ je o međuzavisnom djelovanju poduzetne proizvodnje i preuzetne potrošnje koje u marketingu procesira strategiju segmentacije tržišta. Štoviše, predočena slika je i pregledno edukativna jer pokazuje slijed aktiviteta od potpune neovisnosti faktora jednog spram drugog do njihove imperativne interferencije.

Naročito treba naglasiti da se, dosljedno općem jezičnom značenju, ishod ovdje zakonito javlja i kao uzrok i kao rezultat.

Može se reći i tako da je ishod podjednako ulazna i izlazna silnica gesture, da začinje konkretni regulacijski odnos i da objektivira njegovo rješavanje. U krajnjoj liniji se uvijek pokazuje da neko dobro, proizvod ili usluga, jest zbiljska predmetnost kojom se regulira zahtjevna potrebnost kao stvarni ishod gesture. Stoga se preko raspona ishoda, od ideje do proizvodnog učinka ili životnog ciklusa proizvoda, ozbiljuje ukupna gestura i sve njezine indikativne solucije.

Indikativ nulte razlike (slika 2) pregledno dočarava ukupni spektar međuovisnih osobnosti ili vlastitosti rada i potreba.

Slika 2/ INDIKATIV NULTE RAZLIKE

Poduzetnost radne vlastitosti (p) i vlastitost potrebne preuzetnosti (p') uzajamno ishode četverostruki komunikacijski proces. Svaka akcija IZ poduzetnosti U preuzetnost izaziva reakciju OD preuzetnosti DO poduzetnosti. Jednako tako i svaka akcija iz preuzetnosti u poduzetnost izaziva reakciju od poduzetnosti do preuzetnosti.

Tako se događa da 'svaki učinak poduzetnosti prihvaća preuzetnost i da svaki učinak preuzetnosti prihvaća poduzetnost. Ishod se, matematički rečeno, neprestano objektivira kao prazan skup jer svaki njegov element

isčezava u polju jednog ili drugog faktora što su upravo prema kriteriju istog ishoda međuovisni. Davanje prvoga je primanje drugoga, i također davanje drugoga je primanje prvoga.

Potrebno je, dakle, uzročno i posljedično onaj konkretni realitet indikativa nulte razlike koji je, po prirodi stvari, regulacijski imperativan. Glad nužno zahtijeva hranu, žeđ treba piće, hladnoća odjeću, i općenito, svaka oskudica traži zadovoljenje.

Stoga se regulacijski imperativ nužnih promjena uvijek objektivira kao pravilnost ili zakonitost u indikativu svoje pojave. Želi se naglasiti činjenica da, na primjer, najveće obilje hrane ne utražuje žeđ ili hrpe zlata ne daju sklonište od vjetra, kiše i svake druge vremenske promjene. Metalni resursi nisu elementi za drvene proizvode niti se od tkanine mogu proizvoditi propeleri za brodove.

Sve to, zapravo, znači da se regulacijski imperativ uvijek ozbiljuje kao neko konkretno trebanje ishoda četverostruke komunikacije koja svršnom potrebnošću postiže indikativ nulte razlike.

Nema sumnje da je baš u istaknutom smislu potrebnost sam nukleus marketinga i njegove društvene progresije.

Tako, na primjer, ističe Kotler da se prema koncepciji marketinga ključ za postizanje ciljeva organizacije sastoji u određivanju potreba i želja ciljnih tržišta i - od konkurencije, uspješnijem i djelotvornijem transferu željenih zadovoljenja.¹

Sada se jasnije otvara i uvid u slojeviti splet indikativa tržišne gesture zbog toga što se prometna vrijednost izvodi iz zahtjevne potrebnosti odnosno zahtijevna potrebnost objektivira u prometnoj vrijednosti.

3. BESKONAČNO PONAVLJANJE VRIJEDNOSTI

Ekstrahiranje vrijednosti iz potrebnosti predstavlja, može se reći, samu bit povijesnog uspona čovjeka i ukupnog generiranja duhovnog ozračja ljudskog društva.

Opći smisao tog neizmerno složenog procesa najlakše se može iskazati kao normativni kondicional apstraktnih htijenja, želja, namjera i očekivanja koji duhovno objektivira volju za moć ili imuć što se realno eksponira kao zahtijevnost imanjanja.

Normativnost volje za imanjanjem tržišno je apstraktna i kondicionalna. Apstraktnost se ogleda u tome što se htijenja, želje, namjere i očekivanja imanjanja zbivaju kao duhovne objektivacije duha. Za ovo je razmatranje naročito važno ukazati da je vlasništvo vrhunska apstrakcija imanjanja koja je povijesno

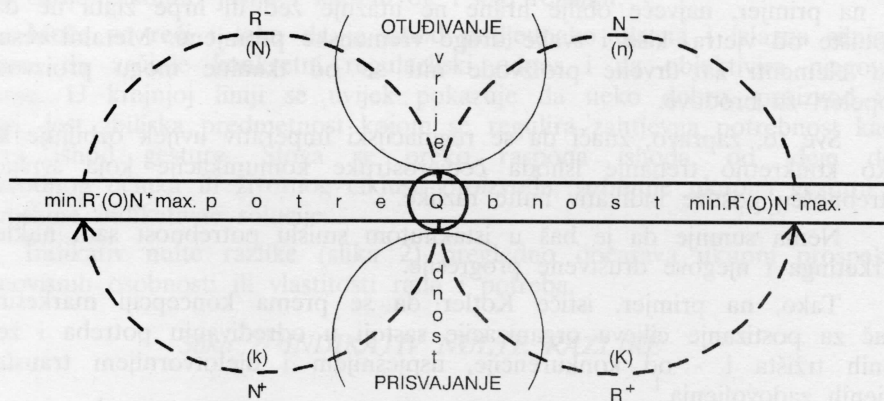
---

1 Philip Kotler: Upravljanje marketingom, Informator, Zagreb, 1988., str. 20

ekstrahira iz životno ishodne vlastitosti kroz konkretnu bivanja. Kondicionalna odrednica normativnosti dolazi otuda što je volja za imanjem redovito pogodbeno i podliježe veznicima ako, kad, ukoliko itd.

Vrijednost via potrebnost (slika 3) pregledno eksplicira izvod normativnog kondicionala vlasničkog imanja iz regulacijskog imperativa međuzavisne vlastitosti bivanja.

SLIKA 3/ VRIJEDNOST VIA POTREBNOST

Potrebnost u ishodu tržišne gesture sada se otkriva bitno sputana. Najprije treba uočiti da normativni kondicional dvojako spreže faktore poduzetnog rada i preuzetnih potreba. Normativnost robnog davanja $R^-(N)$ podložna je kondicionalu robnog primanja $R^+(K)$ ali i kondicionalu vlastitog novčanog ulaza $N^+(k)$. Jednako je tako i normativnost novčanog davanja $N^-(n)$ podložna kondicionalu novčanog primanja $N^+(k)$ ali i kondicionalu vlastitog robnog ulaza $R^+(K)$.

Međuovisnost normativnih kondicionala prodajne proizvodnje i kupovne potrošnje cjelovito se prelama preko vlasničke vertikale vrijednosti koja je, treba naglasiti, utemeljena u tržišnom ishodu potrebnosti. Ovdje se pokazuje da uzajamna normativnost otuđivanja podliježe kondicionalu opozitnog prisvajanja.

Konačno i najbitnije, dva suprotiva žarišta prodajne proizvodnje i kupovne potrošnje neprestano isijavaju opći smisao normativnog kondicionala. Na obje strane podjednako vrijedi načelo minimalnog otuđivanja pod uvjetom maksimalnog prisvajanja, tj. $\min. R^-(0)N^+\max.$ i $\min. N^-(0)R^+\max.$

Prodaja ostvaruje nultu razliku (0) između davanja robe i primanja novca a kupnja postiže nultu razliku (0) između davanja novca i primanja robe. Međutim, prisvojeni oblik vrijednosti na obje strane beskonačno se ponavlja i svako transformiranje jednog prometnog oblika u drugi teži maksimalnom prisvajanju imovinskih apstrakcija potrebnosti.

S obzirom da su obje strane podjednako zatvorene sfere vlasničke privatnosti, nužno treba zaključiti da jedino dijalektika tržišnog ishoda reprodukcije otkriva stvarni smisao društvenih suodnosa između ljudi u proizvodnji, razmjeni, raspodjeli i potrošnji.

Zaključak je dosljedan izraz argumentirane postavke da se beskonačno ponavljanje vrijednosti regulacijski ozbiljuje kroz nulti ishod potrebnosti.

4. KRITIKA INSTRUMENTALNOG TRŽIŠTA

Dijalektički indikativ tržišne gesture jest ishod dvoznačne zakonitosti.

Regulacijski imperativ konkretnog poduzimanja rada svrhovitog preuzetnim potrebama objektivno ishodi socijativnu bazu tržišta. Može se reći i tako da ekonomija tržišne gesture podliježe imperativu ekološke ravnoteže.

Na drugoj, pak, strani normativni kondicional beskonačnog ponavljanja vrijednosti daje tržištu instrumentalnu ulogu za prometno ponderiranje vlasničkih prisvajanja u društvenoj reprodukciji.

Nažalost, upravo je instrumentalna uloga tržišta još uvijek predominantna u ekonomskoj teoriji i praksi.

Tako, na primjer, Dragičević objašnjava tržište kao sveukupnost odnosa ponude i potražnje koji na određenom mjestu i u određeno vrijeme utječu na prodaju pojedine robe i kao skup svih ustanova, područja i uređaja koji omogućuju organizirani i stalan kontakt između kupaca i prodavača. Prema tome, tržište je stalan pratilac svake robne proizvodnje i razvija se usporedo s razvojem i širenjem robne razmjene.²

Sasvim slično shvaćaju tržište i mnogobrojni drugi autori, što znači da im je socijativna bit tržišta potpuno nejasna ili nepoznata.

Da je doista tako najbolje pokazuje osvrt na shvaćanje potrebnosti odnosno upotrebne vrijednosti u političkoj ekonomiji. Prema Dragičeviću, upotrebna vrijednost (korisnost) je sposobnost neke stvari da svojim fizičkim kemijskim, geometrijskim, estetskim i drugim svojstvima zadovoljava ljudske potrebe bilo koje vrste. Međutim, za proizvođača robe njegov proizvod nema neposredno upotrebnu vrijednost. On ima upotrebnu vrijednost za druge. Za proizvođača ima samo tu upotrebnu vrijednost što je nosilac prometne vrijednosti; dakle, što je sredstvo za razmjenu. Dosljedno tome, upotrebna vrijednost ne izražava društveni odnos proizvodnje, pa se stoga nalazi izvan kruga razmatranja političke ekonomije.³

Doista bi bilo zanimljivo tražiti odgovor na pitanje u kojem i kakvom, ako ne esencijalno društvenom, odnosu proizvođač spoznaje i

2 Dragičević, Adolf: Ekonomski leksikon, Informator, Zagreb, 1991., str. 844

3 Dragičević, Adolf: isto, str. 854 i 855

zadovoljava potrebe drugih ljudi. Jednako tako nije jasan splet odnosa između vlastitosti jednoga i vlasništva drugoga subjekta reprodukcije ako se ne shvaća da je svaka potrebnost predmetni oblik živog ljudskog rada koji od iskona do danas imperativno struji u smjeru i prema mjeri ljudskih potreba kao svojih neupitno društvenih impulzija. Rad svakoga čovjeka stremlji prema potrebama svih ljudi jednako kao što i potreba svakog čovjeka podstiče radinost svih ljudi. U tome je i sva bit društvenosti kroz koji množenje ljudskih potreba ishodi diobu društvenog rada i, također, dioba društvenog rada ishodi množenje ljudskih potreba.

Nužno dakle proizlazi da se društvenost ljudskog života konkretno i kontinuirano generira isključivo kroz svijet potrebnosti i da se preko izvodnih objektivacija duha predmetna dobra vrijednosno prometuju u vlasničkoj reprodukciji.

Stoga je socijativna bit tržišne regulacije radnog zadovoljavanja potreba dominantni izvod instrumentalne funkcije tržišta u vrijednosnom prometovanju vlasništva.

5. ZAKLJUČNI OSVRT

Istraživanje indikativa opće gesture tržišta, prema obrascu $R^-(Q)N^+ - N^-(Q)R^+ = 0$, otkriva složen splet tržišnih zakona. Pokazuje se da je tržište ishod trojakih zakonitosti koje su u relevantnoj interakciji.

U prvom redu tržišna je gestura stvarni odnos društvenosti koji generira regulacijski imperativ radnog objektiviranja potreba što u zahtjevnoj potrebnosti postiže svoj konkretni oblik.

U drugom redu tržišna gestura posreduje instrumentalni odnos između ljudi spram stvari preko kojeg se generira normativni kondicional vlasničke reprodukcije vrijednosti.

Konačno, ekstrahiranje regulacijskog imperativa u normativni kondicional i, također, sublimiranje normativnog kondicionala u regulacijski imperativ razvija opozitni smjer međuovisnih zakona što generiraju i sam dijalektički indikativ kao svodnu zakonitost ukupnih odnosa između ljudi u tržišnoj reprodukciji.

S obzirom na dijalektički smisao indikativa treba ukazati na neprijepornu činjenicu da u prirodi sve teče, bez obzira je li prirodni svijet podložan zakonima tržišne gesture ili je izvan njihovog utjecaja.

Preciznije rečeno, sve što doista jest znači dijalektičko zbivanje svijeta i ono se, sukladno društvenom prodiranju u prirodni poredak, kroz indikativ tržišne gesture dvojako generira.

Ako regulacijski imperativ dominira razinom normativnog kondicionala, onda se tržište razvija kao socijativna gestura u ishodu općeg ljudskog progresu.

Ukoliko, pak, normativni kondicional prisilno vlada razinom regulacijskog imperativa, onda se tržišno razvija instrumentalna moć vlasničkog prometovanja vrijednosti kao najefikasniji način reprodukcije retardiranog društvenog uređenja. No, kada se iz faze vlasničkog trgovanja apstraktnim sublimatima vrijednosti stigne u fazu trgovine samim vlasništvom, ovaj se obrazac nužno raspada i dolazi vrijeme dominacije regulacijskog imperativa kroz tržišnu gesturu društvenog progresa.

LITERATURA:

Dragičević, A., Ekonomski leksikon, Informator, Zagreb, 1991.

Kotler, Ph., Upravljanje marketingom 1, Informator, Zagreb, 1988.

Tihomir Radić, PhD

Associate Professor

Faculty of Economy, Split

INDICATOR OF MARKET BEHAVIOUR

Summary

The understanding of the market behaviour as a new meaning and direction of the reproduction progress in a society in marketing sense opens the question of legal prospects.

It is a question of research into relevant laws generating market behaviour as a whole system of connections and relations between production and consumption in such a way that consumers' needs and desires are met in the best possible way and are manifested through demand on the market.

Research has shown that market behaviour is a complex result of three different laws.

The imperative law is the original one which materializes needs leading to concrete necessity as the general purpose of a product or a service from production enterprise for excessive consumption.

Necessity is at the same time the original value of normative conditional in the function of the circulation of goods in the property values which get doubly opposing forms in goods and in money.

Finally, dialectic indicator mutually connects processes of deriving values from necessity and circulation of needs through values. Therefore, dialectic indicator does not only represent the meeting point of double laws but it also is a vivid result of interfering regulations of market behaviour as a generative result of all other social relations in reproduction.

Key words: *regulating imperative, normative conditional, sociative market, instrumental market, outcome of zero difference of necessity, indefinite repetition of values*